

СТАНОВИЩЕ

от **проф. д-р Пелагия Мих. Терзийска** –

преподавател в ЮЗУ "Неофит Рилски", Благоевград

Относно: дисертационен труд на тема **„Интегриране на информационни и комуникационни технологии в процеса на екологично образование в началното училище”** за присъждане на образователната и научна степен "доктор" в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание)

Автор: **Нина Георгиева Дългъчева-Колева**

Научен ръководител: **проф. д-р Илиана Христова Мирчева**

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № РД 38-460/25.09.2020 г. на ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски”, както и на решение на научното жури по процедурата.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Нина Георгиева Дългъчева-Колева е докторант в редовна форма на обучение по „Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание“ в катедра „Начална училищна педагогика” на СУ “Св. Климент Охридски”. Процедурата и представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет.

2. Актуалност на тематиката

Съвременните разрушителни екологични процеси налагат необходимостта от фокусирането на цялостния учебно-възпитателен процес към създаване на гражданско общество, проявяващо нетърпимост към случващото се, висока отговорност и чувствителност към екологичните проблеми. Развитие на екологично и дигитално грамотна личност е важен приоритет на днешното училище. Училище, което подготвя и провокира към търсене и вземане на

адекватни решения, насочени към повишаване на качеството на живот. В този процес отчетливо се откроява и изключително важната роля на умелото и активно използване на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Насочвайки вниманието към потребностите на индивидуалната личност и необходимостта от интегрирането на цифровите технологии в началното училище, включително в процеса екологичното образование, настоящото дисертационно изследване е добър опит за представяне на възможностите на това образование за обогатяване на употребата на технологиите откъм съдържание и методика. От своя страна те – технологиите, улесняват и провокират учениците към различни позитивни дейности, стимулиращи екологичната грамотност и повишаващи ефективността на екологичното образование.

В този контекст дисертационният труд на докторант Нина Дългъчева-Колева има свое място и значение в педагогическата теория и практика. В него правилно се поставя въпросът за факторите, които са необходими за формиране на екологична грамотност у учениците от начално училище и как с помощта на цифровите технологии да се реализира активно „зелено” учене, подпомагащо преодоляване на ограниченията на класните организационни форми.

3. Представяне на труда и оценка на съдържанието

Предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията за педагогически изследвания с теоретичен и експериментален характер. Съответства на критериите за подобна разработка на такова научно равнище.

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, изводи и препоръки, заключение. Включени са и 9 приложения. Библиографията включва 156 заглавия, от които 57 на кирилица, а 99 – на латиница. За подпомагане на екологичното образование в началното училище към дисертационния труд е създадена колекция от видеоклипове, чиято полезност е неоспорима.

В увода аргументирано се посочват мотивите за разработване на избраната тема. Представена е основната цел на дисертационното изследване и свързаните с нея задачи. Реализирането на тези задачи дават възможност на докторант

Дългъчева-Колева да изясни състоянието на съвременното екологично образование в българското начално училище в неговата цялост.

Теоретичната постановка на изследвания проблем е представена в *първа глава*, включваща разглеждането на два основни въпроса - екологично образование в началното училище и характерните особености на информационните и комуникационните технологии. Разгледани са основни понятия в областта на екологичното образование, както и неговата същност, кратка история и състояние в българското начално училище. В съпоставителен план са анализирани учебните програми по учебния предмет Човекът и природата за III и IV клас от 2003 г. и 2015 г. и на тази основа са разкрити възможностите за реализиране на ефективно екологично образование. Аргументирано се разкрива ролята на информационните и комуникационните технологии в сферата на образованието, включително и в екологичното образование в началното училище. Подчертава се значимостта на тези технологии за поставяне на учениците в позицията на активни участници в учебния процес. Заедно с това са конкретизирани рисковете, пред които те изправят детското здраве и се насочва вниманието към правилата за безопасно поведение във виртуална среда. Умело, на основата на теоретични проучвания, са представени възможностите за интегриране на технологиите в екологичното образование в началното училище, което е доказателство за задълбоченото познаване на проблема от изследователя – Дългъчева – Колева.

Втора глава представя организацията и методиката на научното изследване. В нея коректно са конкретизирани обекта, предмета, целта и задачите, както и хипотезата на изследването. Описани са методите на изследване и трите етапа на провеждане на проучването, онагледени чрез три фигури, разкриващи фазите през които минава всеки от етапите. Първият етап е свързан с изработване на изследователски дизайн. На основата на анализ на проучената научна литература и нормативна база се провежда на емпирично изследване с цел анализ на актуалното състояние на процеса на екологично образование в българското начално училище. Оформя се систематична структура на новата педагогическа технология за подпомагане на началните учители за

реализиране на по-ефективно екологично образование на учениците от четвъртите класове.

Вторият и третият етап са свързани с разработване и апробиране на методически варианти, базирани на информационно-комуникационните технологии, насочени към подпомогне на процеса на екологично образование в началното училище и анализиране на резултатите от проведения педагогически експеримент. На базата на статистическия и качествен анализ на резултатите формулирани изводи и препоръки.

В тази глава коректно са представени респондентите, участвали в проучването. Прави добро впечатление броя на анкетиранияте учители - общо 185 от 16 български училища – в София, Стара Загора, Казанлък, Перник и 3 училища в селата Калояновец, Коларово, Хрищени. За целта на изследването се разработва и имплементира *авторска анкетна* карта, отразяваща фактори, свързани с изведените изследователски въпроси.

Чрез наблюдението е в естествена среда се събира допълнителна информация за активността на учениците и за педагогическата дейност на учителите по време на самия учебно-възпитателен процес. Уточняват се критериите, по които се анализират получените данни при наличието на представени три задължителни фактора. Специално внимание заслужава фактът, че докторант Дългъчева лично провежда наблюдението. В ролята си на страничен наблюдател проследява пряко и открито случващото се в класната стая и го записва в предварително е подготвен протокол. Наблюдавани са общо 84 учебни часа по предметите, които запознават учениците с природата.

Направен е анализ по четири конкретни критерия на съдържанието на най-използваните електронни образователни продукти в учебно-възпитателната работа - образователни мултимедийни презентации, разработени от практикуващи начални учители.

За целите на формирания експеримент са разработени и апробирани експериментални методически варианти и конкретизирани петте основни фактора, през които е важно да се осъществят, за да се постигне ефективно реализиране на научната хипотеза. Експерименталната методика е описана

подробно, коректно са посочени използваните няколко вида електронни образователни ресурси за разработването на методическите варианти. В таблица са представени критерии и показатели за оценка на експерименталната методика. Подготвени са методически варианти с практически указания за интегриране на ИКТ в природонаучното обучение. Обобщено представяне на подробно описаните методическите варианти в рамките на експерименталните уроци също са представени в таблица, което улеснява читателя.

Данните от направените проучвания са представени в *трета глава*. Анализирано е актуалното състояние на учебно-възпитателния процес. Получена е полезна информация за съвременната педагогическа действителност – за учителите, за учениците, за електронните образователни ресурси. Представени са резултатите от количествения и от качествения анализ на проведената експериментална работа, които са подкрепени и от графично представяне.

4. Приноси

Приемам формулираните приноси на дисертационния.

5. Автореферат

Авторефератът представя обобщено и коректно дисертационния труд. Открити са обобщените изводи, препоръки и приноси на автора.

6. Преценка на публикациите

Публикациите по темата на дисертационния труд са 4. Две от тях са в списание Начално образование и две в сб. Образование и технологии: Иновации в обучението и познавателното развитие. Бургас, 2011 и 2014.

7. Въпрос:

1. Какво би затруднило учителите да осъществяват интегриране на информационни и комуникационни технологии в процеса на екологично образование в българското начално училище?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

На основата на достойнствата на предложения дисертационен труд, на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване давам своята

положителна оценка за проведеното изследване и постигнати резултати. Затова си позволявам да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Нина Георгиева Дългъчева-Колева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението в детската градина и началното училище по родинознание и природознание)

27.10.2020 г.

Член на научното жури:

Проф. д-р Пелагия Терзийска